

Strategische blauwdruk netwerk Statistiek Vlaanderen en VSA

Versie afgeklopt door CVOS op 28 februari 2024

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting.....	2
Inleiding.....	5
1. Naar een volwaardig openbarestatistieksysteem in Vlaanderen.....	5
1.1. <i>Actoren binnen het Vlaams openbarestatistieksysteem.....</i>	6
1.2. <i>Scope van Vlaams openbarestatistieksysteem.....</i>	6
2. Organisatie van het openbarestatistieksysteem in Vlaanderen.....	8
2.1. <i>Het Vlaams openbarestatistieksysteem is een decentraal systeem.....</i>	8
2.2. <i>Coördinatie in een decentraal statistieksysteem.....</i>	9
2.2.1. <i>Vlaams Statistisch Programma.....</i>	9
2.2.2. <i>Kwaliteitsstandaarden die gelden voor het hele statistieksysteem.....</i>	13
2.2.3. <i>Opleiding en ondersteuning.....</i>	14
2.3. <i>Netwerk Statistiek Vlaanderen.....</i>	15
2.3.1. <i>Doelconsensus.....</i>	15
2.3.2. <i>Netwerk governance.....</i>	16
2.3.3. <i>Mandaat en terugkoppeling.....</i>	16
2.4. <i>De Vlaamse Statistische Autoriteit.....</i>	17
2.4.1. <i>De VSA als motor van het netwerk Statistiek Vlaanderen.....</i>	17
2.4.2. <i>De VSA als producent van statistieken.....</i>	19
BIJLAGE.....	20

Managementsamenvatting

De strategische blauwdruk heeft tot doel om de algemene lijnen uit te tekenen op basis waarvan in 2024 een strategisch kader voor het netwerk Statistiek Vlaanderen en de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) zal uitgewerkt worden als onderdeel van het nieuwe Vlaams Statistisch Programma (VSP) 2025-2029. Het VSP 2025-2029 zal worden goedgekeurd door de nieuwe Vlaamse regering, ten laatste 10 maanden na haar aantreden. De realisatie van een volwaardig Vlaams openbarestatistiekstelsel dat aansluit bij de ambities van het Bestuursdecreet van 7 december 2018, het Samenwerkingsakkoord van 15 juli 2014 en de Vertrouwensverbintenis voor de Statistiek van mei 2017 blijft hierbij het streven.

Het Vlaamse openbarestatistiekstelsel blijft opgebouwd als een **decentraal systeem**. De leden van het netwerk Statistiek Vlaanderen (de entiteiten genoemd in artikel III 107 van het Bestuursdecreet) zijn verantwoordelijk om voor de openbare statistieken die zij produceren en ontsluiten de principes van de Europese praktijkcode en de vertaling daarvan in de Vlaamse protocollen na te leven. Zij moeten daarvoor zelf de nodige middelen, personeel en infrastructuur voorzien en een performante interne organisatiestructuur opzetten. Daarbij kunnen de entiteiten een beroep doen op het ondersteuningsaanbod van de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) dat in de komende jaren verder zal worden uitgebreid. Meer algemeen zal de VSA in de komende jaren verder haar rol uitbouwen als motor van het netwerk Statistiek Vlaanderen.

De **coördinatie binnen dit decentraal systeem** gebeurt via (1) het meerjarig Vlaams Statistisch Programma (VSP) en de daarin opgenomen lijst van Vlaamse openbare statistieken, (2) via de uitwerking van een gezamenlijk kwaliteitskader, (3) via de nodige kennisdeling en (4) via de werkzaamheden en ondersteuning van de VSA.

(1) Vlaams Statistisch Programma en de lijst van Vlaamse openbare statistieken

De bedoeling is om de lijst van Vlaamse openbare statistieken in het Vlaams Statistisch Programma (VSP-lijst) in de komende jaren verder uit te breiden, rekening houdend met de beschikbare middelen, personeel en infrastructuur hiervoor bij de entiteiten.

De lijst in het VSP zal daarbij beschouwd worden als een werkprogramma: het gaat om een oplijsting van de statistieken die de entiteiten als relevant of nodig beschouwen voor het beleid en waarvoor zij in de komende jaren prioritair inspanningen zullen doen om de principes van de Europese praktijkcode na te komen. Daarbij waakt de VSA er samen met de RVOS over dat binnen het netwerk Statistiek Vlaanderen de verschillende gebruikersgroepen op structurele wijze betrokken en gehoord worden.

Om een uitbreiding van de statistieken op de VSP-lijst te faciliteren, worden eventuele bestaande praktische drempels in de huidige Vlaamse protocollen herbekeken zonder toe te geven op de naleving van de principes van de Europese praktijkcode.

De website van Statistiek Vlaanderen evolueert verder naar een publicatiehub met directe links naar de statistieken van de VSP-lijst op de websites van de entiteiten. Een selectie van statistieken (kernstatistieken) die de gebruiker een algemeen samenvattend en evenwichtig beeld van Vlaanderen geven, zal worden gepubliceerd op de koepelwebsite van Statistiek Vlaanderen zelf. Om de naleving van de principes van de Europese praktijkcode en een uniforme en vlotte toegankelijkheid van de openbare statistieken voor de gebruikers te garanderen, zullen binnen

het CVOS een aantal algemene richtlijnen worden opgemaakt over de manier waarop de statistieken en bijhorende data ontsloten worden op de websites van de entiteiten.

Daarbij wordt ook gestreefd naar het beschikbaar stellen van statistieken en data op een zo gedetailleerd en geografisch laag mogelijk niveau, waar mogelijk onder de vorm van open data die op een eenvoudige manier hergebruikt kunnen worden door de gebruikers.

(2) Kwaliteitskader voor de Vlaamse openbare statistieken

Een tweede belangrijk coördinatie-instrument is de uitwerking en toepassing van een algemeen geldend kwaliteitskader voor de Vlaamse openbare statistieken. Dat kader bouwt verder op de bestaande Vlaamse protocollen en internationale standaarden. Het voorbereidende werk hiertoe zal plaatsvinden vanaf 2024 in de CVOS-werkgroep kwaliteit, gecoördineerd door de kwaliteitsmanager van de VSA. Na enkele proefprojecten, waaronder statistieken die door de VSA zelf worden geproduceerd, wordt het nieuwe kwaliteitskader toegepast op de statistieken opgenomen op de VSP-lijst.

Er zal in de toekomst bij elke statistiek op de VSP-lijst ook duidelijk gedocumenteerd, geëvalueerd en gecommuniceerd worden in welke mate de statistiek voldoet aan de principes van de Europese praktijkcode. Dat zal gebeuren door de betrokken entiteit zelf in overleg met en met ondersteuning van de VSA, onder meer via een nog uit te werken vorm van zelfevaluatie en kwaliteitsmonitoring.

Er wordt indien nodig door de betrokken entiteit in overleg met en met ondersteuning van de VSA een traject uitgetekend zodat de statistiek in kwestie tegen het einde van de legislatuur voldoet aan het kwaliteitskader. Maar ook voor statistieken die (nog) niet op de VSP-lijst staan, zullen de entiteiten beroep kunnen doen op ondersteuning van de VSA om indien nodig ook de kwaliteit van die statistieken stap voor stap te verbeteren.

(3) Verdere uitbouw van een 'lerend netwerk'

Via de verdere uitbouw van het **netwerk Statistiek Vlaanderen** als 'lerend netwerk' zullen goede praktijken, kennis en ervaringen tussen de entiteiten gedeeld worden, met de nodige aandacht voor en betrokkenheid van relevante expertise van buiten het netwerk. Ook zal het betrokken personeel de nodige opleiding en/of documentatie krijgen over de opdracht, werking en organisatie van het netwerk Statistiek Vlaanderen en de geldende standaarden, richtlijnen en afspraken. Daarnaast zullen binnen het netwerk Statistiek Vlaanderen en in overleg met de gebruikers ook gezamenlijke projecten worden opgestart gericht op het aanpakken van entiteits-, beleidsdomein- en/of bestuursniveau-overschrijdende uitdagingen op vlak van ontwikkeling, productie en publicatie van openbare statistieken, rekening houdend met relevante maatschappelijke ontwikkelingen.

(4) VSA als motor van het netwerk Statistiek Vlaanderen

De VSA zal binnen het netwerk Statistiek Vlaanderen de komende jaren de actieve rol opnemen van **motor**. Dat houdt volgende zaken in:

- De VSA zal als coördinerende instantie van het netwerk Statistiek Vlaanderen een meer proactieve rol opnemen door zelf initiatieven te nemen en voorstellen voor te leggen aan

het coördinatiecomité (CVOS), onder meer inzake de uitbouw van netwerkbrede kwaliteitsstandaarden en een kader voor gebruikersinspraak, telkens in nauw overleg met de gebruikers (RVOS).

- De VSA zal de leden van het netwerk Statistiek Vlaanderen bij hun statistiekactiviteiten sterker ondersteunen door de verdere uitbouw van een dienstverleningsaanbod op maat op vlak van dataverwerving, -deling en -koppeling (inclusief de rol van vertrouwde derde partij of TTP), ontsluiting en visualisatie van data en statistieken, statistische methodologie, kwaliteitsverbetering, gebruikersinspraak en gebruik van data science/machine learning-technieken.
- De VSA vertegenwoordigt het netwerk Statistiek Vlaanderen op Vlaams, interfederaal en internationaal niveau en koppelt van daaruit terug naar het netwerk. De VSA vertegenwoordigt het netwerk Statistiek Vlaanderen ook binnen de brede Vlaamse overheid en op het politieke niveau. Daarbij zal de VSA de komende jaren verder inzetten op het consolideren en verankeren van de principes van de Europese praktijkcode en waken over de toepassing ervan.

Tegelijk is de VSA ook zelf een producent van statistieken, in de eerste plaats op vlak van beleidsdomeinoverschrijdende of transversale thema's die niet door andere entiteiten worden opgenomen. Om haar statistiekopdrachten te vervullen zal de statistische en data-expertise van de VSA verder versterkt worden en zal ingezet worden op innovatieve technieken als data science en machine learning.

Inleiding

In september 2022 werd door de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) een traject opgestart voor het ontwikkelen van een strategische blauwdruk voor het netwerk Statistiek Vlaanderen en de Vlaamse Statistische Autoriteit voor de periode 2025-2029. Op basis van deze blauwdruk zal in 2024 gestart worden met de uitwerking van een strategisch kader met concrete doelstellingen, met het oog op de totstandkoming van het nieuwe Vlaams Statistisch Programma (VSP) 2025-2029. Dat VSP 2025-2029 zal worden voorbereid door de VSA in overleg met het Coördinatiecomité Vlaamse Openbare Statistieken (CVOS) en goedgekeurd worden door de nieuwe Vlaamse regering uiterlijk 10 maanden na haar aanstelling (artikel 6 §1 van het besluit van de Vlaamse regering van 22 april 2016). Zolang dat nieuwe programma niet wordt goedgekeurd, blijft het huidige VSP 2022-2024 geldig.

De afgelopen jaren werd op basis van de Vlaamse wet- en regelgeving en internationale richtlijnen over openbare statistieken binnen het netwerk Statistiek Vlaanderen een [strategisch kader](#) uitgewerkt voor de ontwikkeling, productie en ontsluiting van de Vlaamse openbare statistieken. Dat kader werd door de Vlaamse regering goedgekeurd met het Vlaams Statistisch Programma (VSP) van 2018 en blijft ook in de komende jaren geldig. De voorliggende strategische blauwdruk wil ter voorbereiding van het Vlaams Statistisch Programma (VSP) 2025-2029 die algemene strategische lijnen verder uitklaren en verduidelijken, om op basis daarvan in de komende jaren concrete verdere stappen vooruit te kunnen zetten richting de realisatie van een volwaardig Vlaams openbarestatistieksysteem dat aansluit bij de ambities van het Bestuursdecreet van 7 december 2018, het Samenwerkingsakkoord van 15 juli 2014 en de Vertrouwensverbintenis voor de Statistiek van mei 2017.

De strategische blauwdruk heeft tot doel om een aanzet te geven voor de strategie van zowel de VSA als het netwerk Statistiek Vlaanderen in de periode 2025-2029 en kwam tot stand in overleg met vertegenwoordigers van de entiteiten van het netwerk Statistiek Vlaanderen via het CVOS, van de gebruikers via de Raad voor Vlaamse Openbare Statistieken (RVOS), van de leidend ambtenaren via het Voorzitterscollege en van het politieke niveau.

In deze blauwdruk wordt zowel ingegaan op de algemene doelstellingen en prioriteiten van de werking van het netwerk Statistiek Vlaanderen en de VSA, als op de manier waarop we die doelstellingen willen realiseren. Bij dat laatste gaat het om de manier waarop we ons als decentraal netwerk willen organiseren (rollen en verantwoordelijkheden) en de positie en rol van de VSA daarin. Het zijn aspecten van onze werking waarover vandaag binnen het netwerk in zeker mate verschillende visies of onduidelijkheid bestaan. Deze strategische blauwdruk wil duidelijkheid creëren over de doelstellingen en de werking van het netwerk Statistiek Vlaanderen en de VSA. Dat is een noodzakelijke voorwaarde om in de komende jaren de nodige stappen vooruit te zetten in de richting van een volwaardig Vlaams openbaarstatistieksysteem.

1. Naar een volwaardig openbarestatistieksysteem in Vlaanderen

Sinds 2019 opent het Vlaams Statistisch Programma met telkens dezelfde, duidelijke boodschap: *'Dit Vlaams Statistisch Programma is een nieuwe stap in de opbouw van een volwaardig openbarestatistieksysteem voor Vlaanderen, zoals dat ook in andere overheden wereldwijd bestaat'*. Die doelstelling is vandaag nog niet ten volle gerealiseerd. Er werden tijdens de afgelopen jaren ontegensprekelijk belangrijke stappen vooruit gezet, maar het algemene doel om te komen tot een volwaardig Vlaams openbarestatistieksysteem is nog niet bereikt en blijft dus

als overkoepelende ambitie overeind. Om dit te bereiken, is het belangrijk om de actoren en de scope van het Vlaamse openbare statistieksysteem duidelijk te definiëren en af te bakenen.

1.1. Actoren binnen het Vlaams openbare statistieksysteem

Het Bestuursdecreet van 7 december 2018 (vroeger decreet Vlaamse openbare statistieken) vermeldt in artikel III.107 op welke entiteiten de bepalingen van het decreet van toepassing zijn. Het gaat om:

1° de departementen;

2° de intern verzelfstandigde agentschappen zonder rechtspersoonlijkheid;

3° de intern verzelfstandigde agentschappen met rechtspersoonlijkheid;

4° de publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen;

5° de Vlaamse Gemeenschapscommissie;

6° de gemeenten en de provincies;

7° de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie;

8° de administratieve diensten van de Raad van het Gemeenschapsonderwijs;

9° het Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek;

10° de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt.

Voor een exhaustief overzicht van alle entiteiten die gevat worden door het decreet: zie bijlage.

Merk op dat het dus niet enkel gaat om entiteiten op het Vlaamse bestuursniveau. Ook de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de provincies en gemeenten worden genoemd. Ook zij zijn dus gebonden aan de decretale bepalingen over de ontwikkeling, productie en ontsluiting van de Vlaamse openbare statistieken.

Bovenstaande entiteiten vormen samen met de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) de actoren van het Vlaamse openbare statistieksysteem.

De VSA, de dienst van de hoofdstatisticus, is volgens het Bestuursdecreet belast met de coördinatie van de ontwikkeling, productie en verspreiding van de Vlaamse openbare statistieken en de kwaliteitszorg ervan.

De betrokken entiteiten hebben per beleidsdomein een vertegenwoordiger in het Coördinatiecomité Vlaamse openbare statistieken (CVOS) dat de algemene lijnen zoals goedgekeurd in het VSP van het Vlaamse openbare statistieksysteem uitzet, onder coördinatie van de VSA. In het CVOS zetelt naast een vertegenwoordiger van de beleidsdomeinen ook een vertegenwoordiger van de EVA's, de VGC, de VRT, het Gemeenschapsonderwijs, VITO en de VREG. De provincies en gemeenten worden vertegenwoordigd door een vertegenwoordiger van de VVP en de VVSG.

Voor de bepalingen over de samenstelling van CVOS in het besluit van de Vlaamse regering van 22 april 2016: zie bijlage.

1.2. Scope van Vlaams openbare statistieksysteem

De scope van het Vlaams openbare statistieksysteem wordt volgens het [Bestuursdecreet](#) bepaald door de Vlaamse openbare statistieken. Bedoeling is om in Vlaanderen te zorgen voor kwaliteitsvolle en betrouwbare openbare statistieken die gebruikt kunnen worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het Vlaamse beleid. Die statistieken moeten

beleidsmakers, onderzoekers, organisaties, bedrijven en individuele burgers in staat stellen om het beleid op te volgen en/of onderbouwde beslissingen te nemen.

De Vlaamse openbare statistieken moeten volgens artikel III.109 van het Bestuursdecreet ontwikkeld, geproduceerd en verspreid worden op basis van onpartijdigheid en objectiviteit, kosten-efficiëntie, wetenschappelijke en professionele onafhankelijkheid, met gebruik van degelijke methoden en passende statistische procedures en met respect voor de statistische geheimhouding. Tegelijk moeten de Vlaamse openbare statistieken relevant, nauwkeurig en betrouwbaar, actueel en stipt, toegankelijk en duidelijk, vergelijkbaar en coherent zijn. Het Bestuursdecreet geeft met deze bepalingen aan dat de ontwikkeling, productie en publicatie van de Vlaamse openbare statistieken moet voldoen aan de principes van de [Praktijkcode voor Europese Statistieken](#), wat ook expliciet vermeld wordt in artikel 11 van het [samenwerkingsakkoord tussen de federale regering en de deelregeringen](#) afgesloten op 15 juli 2014 over de interfederalisering van de bevoegdheden over openbare statistieken. Door de ondertekening van dat akkoord heeft de Vlaamse regering er zich toe verbonden om de Praktijkcode voor Europese Statistieken te volgen. Deze verbintenis werd door de Vlaamse regering herbevestigd door de ondertekening van de [Vertrouwensverbintenis voor de Statistiek](#) op vraag van de Europese Commissie op 31 mei 2017, voortvloeiend uit [Verordening \(EG\) 223/2009](#) van het Europees Parlement en de Raad betreffende de Europese statistiek. De Vlaamse regering heeft er zich dus meermaals toe verbonden dat de ontwikkeling, productie en publicatie van de Vlaamse openbare statistieken moet voldoen aan de principes van de Europese praktijkcode. Dat is en blijft dan ook de overkoepelende ambitie voor het Vlaams openbare statistieksysteem.

Maar wat zijn die Vlaamse openbare statistieken? Door de entiteiten van de Vlaamse overheid wordt een zeer grote hoeveelheid aan data verzameld en statistieken geproduceerd, zowel voor intern gebruik (bv. managementinformatie) als voor extern gebruik. Niet al die statistieken kunnen beschouwd worden als Vlaamse openbare statistieken zoals omschreven in de definitie van het bestuursdecreet.

Vlaamse openbare statistieken (VOS) zijn volgens artikel III.107 van het Bestuursdecreet alle statistieken die de in het decreet genoemde entiteiten ontwikkelen, produceren en verspreiden die:

- relevant en nodig zijn bij de uitwerking, uitvoering, opvolging of evaluatie van het Vlaamse beleid of
- tegemoet komen aan verplichtingen die zijn opgelegd door het Interfederaal Instituut voor Statistiek (IIS) of internationale statistiekinstellingen.

Ook statistieken opgenomen in de Vlaamse wet- en regelgeving zijn noodzakelijk voor de beleidsuitvoering en –opvolging, en kunnen op basis van deze definitie dus beschouwd worden als Vlaamse openbare statistieken.

De Vlaamse openbare statistieken zijn dus niet alleen de statistieken die opgenomen zijn op de huidige VOS-lijst (zie verder). Het gaat om alle statistieken die op dit moment geproduceerd en gepubliceerd (openbaar gemaakt) worden door de in het Bestuursdecreet genoemde entiteiten omdat ze relevant of nodig zijn voor het beleid of tegemoetkomen aan verplichtingen van het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) of internationale statistiekinstellingen.

Ook volgende statistieken beschouwen we in dit kader als statistieken geproduceerd door de entiteiten genoemd in het Bestuursdecreet en dus mogelijk als Vlaamse openbare statistieken:

- statistieken die het resultaat zijn van een bewerking door een entiteit genoemd in het decreet op basis van data verkregen van een externe organisatie (bv. Statbel).

- statistieken die geproduceerd worden door een externe organisatie, in opdracht en onder de verantwoordelijkheid van een entiteit genoemd in het decreet (bv. door een Steunpunt).

Of ook andere bijkomende nieuwe (nog niet ontsloten) statistieken relevant of nodig zijn en op de lijst van Vlaamse openbare statistieken in het Vlaams Statistisch Programma dienen opgenomen te worden, zal worden bepaald door de betrokken entiteiten in overleg met de VSA, met inspraak van de gebruikers, waarbij rekening wordt gehouden met de mogelijkheden van de betrokken entiteit op vlak van beschikbare middelen en personeel. In overleg met de RVOS en andere relevante actoren zal daarvoor een nieuwe inspraakprocedure worden uitgewerkt. Er wordt hierbij bijzondere aandacht besteed aan entiteits-, beleidsdomein- en bestuursniveau-overschrijdende uitdagingen, rekening houdend met relevante maatschappelijke ontwikkelingen.

Gebruikers betrekken bij de bepaling van de openbare statistieken volgt uit beginsel 11 van de Praktijkcode voor de Europese statistieken. Dat principe is ook opgenomen in de eerste strategische doelstelling 'Openbare statistiek is er voor iedereen' uit de strategie voor het netwerk Statistiek Vlaanderen zoals goedgekeurd door de Vlaamse regering met het VSP van 2018.

2. Organisatie van het openbare statistieksysteem in Vlaanderen

De ultieme ambitie van het Vlaamse openbare statistieksysteem bestaat erin dat de ontwikkeling, productie en publicatie van de Vlaamse openbare statistieken voldoet aan de decretale verplichtingen (zie artikel III.109 van het Bestuursdecreet) gebaseerd op de principes van de Europese praktijkcode. Maar hoe willen we daartoe komen? Hoe organiseren we het Vlaamse openbare statistieksysteem om deze ambitie te realiseren?

Om stappen vooruit te kunnen zetten is het belangrijk om duidelijkheid te scheppen over volgende aspecten van het Vlaams openbare statistieksysteem:

- 1) Het Vlaams openbare statistieksysteem is een decentraal systeem.
- 2) Er zijn een aantal instrumenten opgezet om te zorgen voor coördinatie binnen dat decentraal statistieksysteem.
- 3) Om dat decentrale systeem te organiseren werd een 'netwerk Statistiek Vlaanderen' opgericht.
- 4) Dat netwerk wordt aangestuurd door de VSA.

In wat volgt worden die verschillende aspecten verder besproken.

2.1. Het Vlaams openbare statistieksysteem is een decentraal systeem

Het openbare statistieksysteem in Vlaanderen is en blijft een decentraal systeem: de verschillende entiteiten vernoemd in het Bestuursdecreet zijn en blijven verantwoordelijk om voor de openbare statistieken die zij produceren en ontsluiten de decretale verplichtingen en de principes van de Europese praktijkcode na te komen en de vertaling daarvan in de Vlaamse protocollen. Zij moeten hiervoor de nodige middelen, personeel en infrastructuur vrijmaken en een performante interne organisatiestructuur opzetten. Dat er "voldoende permanente middelen" ter beschikking gesteld moeten worden om de kwaliteit van de openbare statistiek te garanderen, staat ook opgenomen in de Vertrouwensverbintenis voor de Statistiek van mei 2017 ondertekend door de Vlaamse regering.

De noodzaak dat er voldoende middelen en personeel worden vrijgemaakt, zal de VSA ook blijven benadrukken in haar gesprekken met leidinggevendenden van entiteiten (bilateraal en in VOCO) en met het politieke niveau. Daartoe zal de VSA de entiteiten ook ondersteunen bij het in kaart brengen van de nodige capaciteit en randvoorwaarden voor de kwaliteitsvolle productie en ontsluiting van hun openbare statistieken. Bovendien kunnen de entiteiten voor de naleving van de principes van de Europese praktijkcode beroep doen op het ondersteuningsaanbod van de VSA dat in de komende jaren verder zal worden uitgebreid, en op samenwerking met en expertise van andere entiteiten (zie verder).

2.2. Coördinatie in een decentraal statistieksysteem

In het *Handbook on Management and Organization of National Statistical Systems* van de Verenigde Naties (UNSTATS) vinden we richtlijnen terug voor de coördinatie van een decentraal statistieksysteem.

- (1) Een goede coördinatie in een decentraal systeem hangt af van:
 - De mate waarin de *National Statistical Office* kan interageren tussen gebruikers en producenten binnen de overheid en daarbuiten.
 - De autoriteit van de hoofdstatisticus, zowel vastgelegd in de wet als door zijn professionele kwaliteit, om systeembrede standaarden te stellen.
- (2) Een gebrek aan degelijke coördinatie daarentegen kan leiden tot:
 - Ongecoördineerde activiteiten met betrekking tot officiële statistieken (openbare statistieken).
 - Niet homogeen begrip van wat nu precies officiële/openbare statistieken zijn en wat niet.

In hetzelfde handboek van UNSTATS worden de volgende middelen voor coördinatie vermeld (in volgorde van belang):

1. Voorbereiding en implementatie van een meerjarig en jaarlijks statistisch programma.
2. Standaarden bepalen die gelden voor het volledige statistieksysteem.
3. Opleiding van personeel over de standaarden, procedures, protocollen,...

De coördinatie van het statistieksysteem op Vlaams niveau is verankerd in het Bestuursdecreet van 7 december 2018 en het besluit van de Vlaamse regering van 22 april 2016 betreffende de Vlaamse openbare statistieken. Een uitgebreide beschrijving van de huidige coördinatiemechanismen in het statistieksysteem in Vlaanderen is terug te vinden in het huidige Vlaams Statistisch programma (VSP 2022-2024, pp. 26-34). Hierna wordt ingegaan op de drie middelen van coördinatie voorgesteld door UNSTATS.

2.2.1. Vlaams Statistisch Programma

Volgens de internationale richtlijnen vormt een statistisch programma de kern van de coördinatie van het statistiekbeleid in een decentraal systeem. Ook in het Vlaamse statistieksysteem speelt het meerjarig Vlaams Statistisch Programma (VSP) een belangrijke rol (voorheen jaarprogramma). Het besluit van de Vlaamse regering van 2016 stelt dat de hoofdstatisticus de VSA aanstuurt en vanuit die hoedanigheid onder meer zorgt voor de coördinatie van de opmaak van het statistisch programma (Artikel 3). Artikel 6 van het besluit bepaalt dat de VSA het statistisch programma voorbereidt, in overleg met het CVOS. De Vlaamse

regering keurt het programma goed. Het programma moet rekening houden met de informatiebehoefte van de gebruikers, vertegenwoordigd in de RVOS. De RVOS heeft een adviserende rol.

Afbakening van rollen bij opmaak VSP

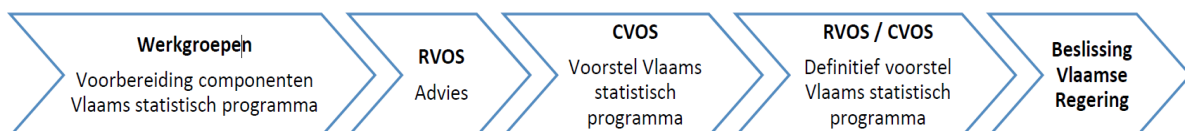
Via het VSP 2019 werden de eerste 4 protocollen goedgekeurd die een vertaling zijn van de praktijkcode voor Europese statistieken en tot doel hebben om te komen tot gedeelde principes en werkwijzen:

- Protocol dat de onafhankelijkheid van Vlaamse openbare statistieken garandeert.
- Protocol voor de verspreiding van Vlaamse openbare Statistieken.
- Protocol voor het betrekken van gebruikers bij Vlaamse openbare statistieken.
- Protocol dat het organisatorische kader voor de productie van Vlaamse openbare statistieken vastlegt.

In het VSP 2021 werden nog de voorlopig 2 laatste protocollen vastgelegd:

- Protocol dat de kwaliteitsstandaarden van de Vlaamse openbare statistieken garandeert.
- Protocol betreffende de gegevensbescherming en -uitwisseling van de Vlaamse openbare statistieken.

Het vierde protocol uit het VSP 2019 legt het organisatorische kader voor de productie van Vlaamse openbare statistieken vast. Daarin staat dat CVOS verantwoordelijk is voor het opstellen en opvolgen van het jaarlijks Vlaams Statistisch Programma (paragraaf 3). Verderop vermeldt datzelfde protocol dat de VSA en de hoofdstatisticus het VSP voorbereiden en het samen met het CVOS opvolgen. Ook het volgende schematische goedkeuringsproces is opgenomen in dat protocol:

Bovenstaande geeft aan dat het op basis van de huidige protocollen en het besluit van de Vlaamse regering van 2016 moeilijk blijft om de precieze rol en verantwoordelijkheid van de hoofdstatisticus/VSA en het CVOS bij het opstellen en het goedkeuren van het VSP af te bakenen. Meer algemeen blijft het onduidelijk welke instantie welke verantwoordelijkheid draagt in het Vlaams openbarestatistiekstelsel, wie waarvoor initiatief moet nemen en waar de uiteindelijke beslissingen worden genomen. Deze onduidelijkheid bleek ook in de discussies tijdens de verschillende CVOS-workshops voor de opmaak van deze strategische blauwdruk.

Om tot een duidelijk, goed georganiseerd en volwaardig Vlaams statistiekstelsel te komen is het cruciaal om de rollen van de verschillende instanties in dit systeem goed te definiëren en af te bakenen. Aangezien het meerjarig statistisch programma de kern vormt voor de coördinatie in een decentraal systeem, biedt de opmaak van het volgende VSP 2025-2029 een geschikte gelegenheid om de afbakening van de rollen scherp te stellen en die te vertalen in duidelijke organisatorische protocollen en richtlijnen.

Lijst Vlaamse openbare statistieken in VSP

Het Vlaams Statistisch Programma bevat volgens het besluit van de Vlaamse regering van 2016 een overzicht van de Vlaamse openbare statistieken ('VOS-lijst'). Die lijst vormt de kern van het Vlaamse openbare statistieksysteem. De huidige VOS-lijst, met daarop een 370-tal Vlaamse openbare statistieken, werd goedgekeurd met het VSP 2022-2024.

Deze lijst wordt door de entiteiten geëvalueerd als een sterk en belangrijk instrument in het Vlaamse openbare statistieksysteem en er wordt voor gekozen om hiermee te blijven werken. De VOS-lijst zal dan ook in de toekomst een centraal instrument blijven.

Het is de bedoeling om de bestaande VOS-lijst in de komende jaren verder uit te breiden, rekening houdend met de beschikbare capaciteit die de entiteiten hiervoor ter beschikking hebben (zie boven). De VOS-lijst in het VSP zal daarbij beschouwd worden als een werkprogramma met een oplijsting van de relevante Vlaamse openbare statistieken waarvoor de entiteiten in de komende jaren prioritair inspanningen zullen doen om de decretale verplichtingen na te komen. Om verwarring met de bredere groep Vlaamse openbare statistieken zoals omschreven in het decreet te vermijden (zie boven), zullen we in de toekomst niet meer spreken over de VOS-lijst maar over de lijst in het Vlaams Statistisch Programma (VSP-lijst).

We zullen in de toekomst bij elke statistiek op de VSP-lijst duidelijk documenteren, evalueren en communiceren in welke mate de statistiek voldoet aan de principes van de Europese praktijkcode en de Vlaamse protocollen.

Dat zal gebeuren door de betrokken entiteit zelf in overleg met en met ondersteuning van de VSA, onder meer via een nog uit te werken vorm van *zelfevaluatie en kwaliteitsmonitoring*. Dat vormt een eerste, noodzakelijke stap om te komen tot kwaliteitsvolle openbare statistieken. Voor de Vlaamse openbare statistieken waarvoor kwaliteitsverbeteringen nodig zijn, wordt door de betrokken entiteit met ondersteuning van de VSA een traject uitgetekend om op dat vlak in de komende jaren stappen vooruit te zetten.

Om een uitbreiding van de VSP-lijst te faciliteren, worden eventuele bestaande praktische drempels in de huidige protocollen herbekeken zonder toe te geven op de naleving van de principes van de Europese praktijkcode. Het gaat dan bijvoorbeeld om de procedure van bevestiging van publicatiedatums, het systeem van dubbelpubliceren of de praktische uitwerking van het principe van voorafgaande toegang voor kabinetten. Er wordt ook bekeken of en hoe bestaande regelgeving die in strijd is met de principes van de Europese praktijkcode kan worden aangepast (bv. noodzakelijke ministeriële goedkeuring voor vrijgave van bepaalde statistieken).

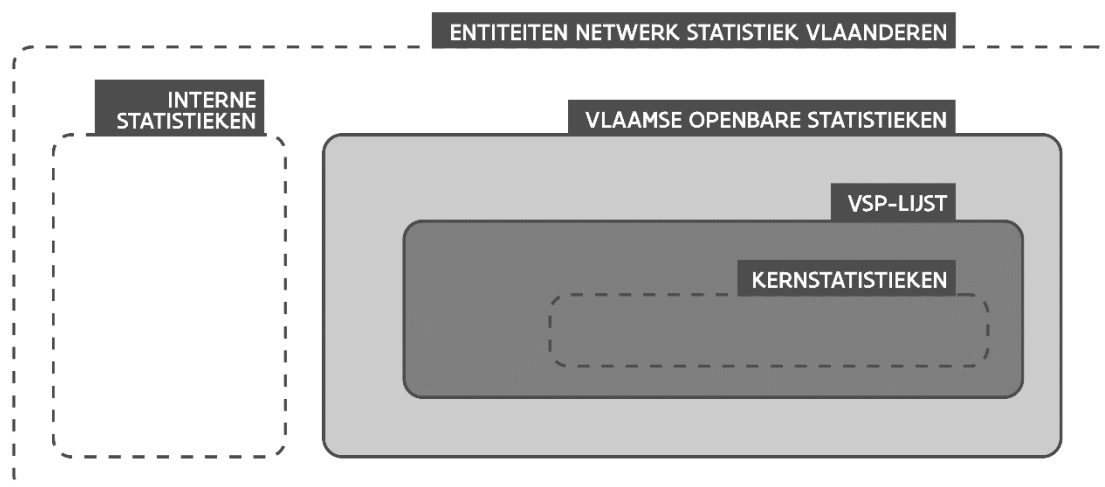
Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat een Vlaamse openbare statistiek pas op de VSP-lijst gezet kan worden als bij de productie en publicatie van de statistiek alle bepalingen in de protocollen worden nageleefd. Een statistiek wordt op de lijst gezet omdat hij door de betrokken entiteit (met inspraak van de gebruikers) als relevant of nodig beschouwd wordt voor het beleid of tegemoetkomt aan IIS- of internationale verplichtingen en de entiteit in de komende jaren prioritair op deze statistiek wil inzetten. De VSP-lijst is zodoende een werkprogramma: nadat de statistiek op de VSP-lijst werd gezet, wordt door de entiteit - indien gewenst met ondersteuning van de VSA – bekeken in hoeverre de statistiek in kwestie voldoet aan de decretale verplichtingen en wordt indien nodig een traject opgestart om op dat vlak stappen vooruit te zetten. De VSP-lijst bevat daarbij niet enkel nieuwe statistieken waarop de entiteiten willen inzetten. Ook de statistieken die al langer op de VSP-lijst staan (voorheen VOS-lijst), worden opgenomen: ook voor die statistieken blijven namelijk inspanningen nodig om de naleving van de principes te handhaven of nog te versterken.

De vaststelling en wijziging van de VSP-lijst gebeurt door de Vlaamse regering op voorstel van het CVOS en rekening houdend met de inspraak van de gebruikers (inspraakprocedure uit te werken via de RVOS). De VSP-lijst is een dynamische lijst. Dat betekent dat er statistieken aan toegevoegd kunnen worden, maar ook geschrapt kunnen worden. Als blijkt dat na overleg met de gebruikers bepaalde statistieken niet meer relevant of nodig geacht worden, bestaat ook de mogelijkheid om die statistieken van de VSP-lijst af te halen zodat de inspanningen van de entiteit op andere statistieken gericht kunnen worden. De VSP-lijst zal ook tussentijds herzien kunnen worden via een weerkerende jaarlijkse bevraging van de entiteiten via het CVOS.

Publicatie van statistieken op de VSP-lijst

De entiteiten worden verantwoordelijk voor de publicatie van hun statistieken die op de VSP-lijst staan. Dat gebeurt op de website van de entiteit zelf, tenzij in overleg met de VSA anders wordt overeengekomen. Op de koepelwebsite van Statistiek Vlaanderen zal een rechtstreekse link opgenomen worden naar de publicatie van de statistiek op de website van de entiteit die verantwoordelijk is voor de statistiek in kwestie. Op deze manier zal de website van Statistiek Vlaanderen nog meer dan nu al het geval is uitgroeien tot een centrale publicatiehub, met een overzicht van en directe links naar alle Vlaamse openbare statistieken van alle in het decreet genoemde entiteiten. Om de naleving van de principes van de Europese praktijkcode en een uniforme en vlotte toegankelijkheid van de openbare statistieken voor de gebruikers te garanderen, zullen binnen het CVOS een aantal algemene richtlijnen worden opgemaakt over de manier waarop de statistieken en bijhorende data ontsloten worden op de websites van de entiteiten.

Er wordt tegelijk over gewaakt dat ook in de toekomst de bespreking en gegevens van de belangrijkste statistieken per thema opgenomen blijven op de koepelwebsite van Statistiek Vlaanderen. Het gaat om een selectie van statistieken (kernstatistieken) op basis waarvan de gebruiker een algemeen samenvattend en evenwichtig beeld krijgt van Vlaanderen, waar mogelijk in vergelijking met andere Belgische en EU-regio's en -lidstaten op het thema in kwestie. De selectie van deze statistieken gebeurt door de verantwoordelijke entiteit in overleg met de VSA en wordt vermeld in het VSP. Bij de publicatie van de VOS op de website van Statistiek Vlaanderen wordt de verantwoordelijke entiteit op een duidelijkere manier dan nu het geval is in beeld gebracht (onder meer via opname van logo op de webpagina van de statistiek in kwestie).

Schematische voorstelling van de Vlaamse openbare statistieken, de lijst van het Vlaams Statistisch Programma (VSP) en de kernstatistieken

De statistieken op de VSP-lijst worden gepubliceerd onder de noemer 'Vlaamse openbare statistiek' (look op de website van de entiteiten), met duidelijke informatie over de mate waarin de statistieken al dan niet voldoen aan de principes van de Europese praktijkcode. Daarbij wordt er naar gestreefd om de statistieken en data op een zo gedetailleerd en geografisch laag mogelijk niveau ter beschikking te stellen aan de gebruiker, waar mogelijk in de vorm van open data die op een eenvoudige manier hergebruikt kunnen worden door de gebruikers. Dat houdt in dat indien beschikbaar gegevens gepubliceerd worden tot op het lokale of sublokale niveau. Voor gewestmateries wordt gestreefd naar publicatie van gegevens op het niveau van het Vlaamse Gewest, voor gemeenschapsmateries naar publicatie van gegevens op niveau van de Vlaamse Gemeenschap (dus inclusief het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad). Tegelijk zorgen we in samenwerking met statistiekinstellingen van de buurlanden en -regio's voor de productie en publicatie van kwaliteitsvolle grensstatistieken.

2.2.2. Kwaliteitsstandaarden die gelden voor het hele statistieksysteem

Een kwaliteitskader dat geldt voor het volledige statistieksysteem is naast het VSP een tweede belangrijk instrument voor coördinatie. Ook in de verschillende workshops met leden van het CVOS in het kader van de uitwerking van deze blauwdruk was er bij de entiteiten duidelijk nood aan en een concrete vraag naar algemeen geldende kwaliteitsrichtlijnen voor de Vlaamse openbare statistieken.

In het CVOS van 23 maart 2023 werd reeds beslist om het uitwerken van een kwaliteitskader op te nemen als één van de centrale doelstellingen. De uitwerking ervan zal gebeuren vanaf 2024 via de CVOS-werkgroep kwaliteit en onder coördinatie van de kwaliteitsmanager van de VSA. Dat kwaliteitskader zal verder bouwen op de bestaande protocollen (die een vertaling zijn van de Europese praktijkcode naar de Vlaamse context) en is een richtkader voor de entiteiten om stappen vooruit te zetten in het op een betrouwbare en kwaliteitsvolle manier produceren en publiceren van alle Vlaamse openbare statistieken. Het kwaliteitskader zal ook afgestemd worden op het kwaliteitskader van Statbel dat op basis van de recentelijke Europese peer review verder uitgewerkt wordt en op bestaande internationale standaarden.

Vooraleer het kwaliteitskader uit te rollen voor alle Vlaamse openbare statistieken zal het toegepast worden op enkele statistieken als 'proefprojecten', onder meer een aantal statistieken geproduceerd en gepubliceerd door de VSA zelf. Aan de hand van deze proefprojecten zal het ontwikkelde kader getest en indien nodig bijgestuurd worden.

Het is de bedoeling om het kwaliteitskader in de toekomst in de eerste plaats toe te passen op de statistieken die opgenomen zijn op de VSP-lijst. Er wordt indien nodig door de betrokken entiteit in overleg met en met ondersteuning van de VSA een traject uitgetekend zodat de statistiek in kwestie tegen het einde van de legislatuur voldoet aan het kwaliteitskader. Maar entiteiten worden ook aangemoedigd om het kwaliteitskader ook toe te passen op de productie en publicatie van de statistieken die (nog) niet op de VSP-lijst staan. Ook daarvoor kunnen entiteiten beroep doen op ondersteuning van de VSA om indien nodig ook de kwaliteit van die statistieken stap voor stap te verbeteren.

Ook op vlak van het kwaliteitsbeleid is het belangrijk om in de komende jaren de rollen en verantwoordelijkheden scherp te stellen. Ook op dit vlak heerst er een gelijkaardige

onduidelijkheid zoals hoger geschetst werd bij het VSP. De rol van de VSA in het kwaliteitsbeleid voor de VOS is decretaal vastgelegd. De VSA is belast met de kwaliteitszorg van de Vlaamse openbare statistieken. Ze moet ervoor zorgen dat deze statistieken ontwikkeld, geproduceerd en verspreid worden conform de principes van de Europese praktijkcode. Bovendien moet de VSA hiervoor een grondige en systematische kwaliteitsmonitoring uitvoeren. Het besluit van de Vlaamse regering bepaalt dat de hoofdstatisticus zorgt voor de coördinatie van het kwaliteitsbeleid voor de VOS. Maar het vierde protocol stelt dat het CVOS het kwaliteitsbeleid voor Vlaamse openbare statistieken uittekent. Ook op dit vlak moeten er bij de opmaak van het VSP 2025-2029 dus duidelijke afspraken gemaakt worden over de verantwoordelijkheid en de rol van het CVOS en de VSA, zowel wat de uitwerking van kwaliteitsstandaarden als de kwaliteitszorg betreft.

Daarbij wordt vertrokken van volgende algemene principes:

Uitwerking kwaliteitsstandaarden:

- De VSA werkt verder aan duidelijke kwaliteitsstandaarden, onder meer op basis van internationale standaarden, richtlijnen en voorbeelden, eigen ervaringen en ervaringen van de netwerkpartners.
- De VSA legt die voorstellen voor aan de werkgroep kwaliteit van het CVOS.
- De CVOS-werkgroep kwaliteit maakt op basis daarvan een voorstel van kwaliteitsstandaarden op voor het CVOS.
- Het CVOS bespreekt het voorstel en neemt na advies van de RVOS een definitieve beslissing.

Kwaliteitszorg:

- De entiteiten documenteren de naleving van de kwaliteitsstandaarden bij de publicatie van de VOS van de VSP-lijst.
- De naleving van de kwaliteitsstandaarden wordt periodiek geëvalueerd en opgevolgd (kwaliteitsmonitoring) door de betrokken entiteit zelf, in overleg met en met ondersteuning van de VSA.
- Indien nodig wordt een traject tot verbetering van de kwaliteit van de VOS opgestart door de entiteit, met ondersteuning door VSA.

Om te komen tot kwaliteitsvolle en betrouwbare Vlaamse openbare statistieken moeten de VSA en de entiteiten van het netwerk Statistiek Vlaanderen de komende jaren ook verdere inspanningen leveren voor de opbouw van een efficiënter en effectiever systeem van datamanagement, -verwerving, -deling en -ontsluiting, met een correcte naleving van de GDPR-regelgeving. Die inspanningen sluiten sterk aan bij de doelstellingen van de overkoepelende Vlaamse datastrategie zoals die momenteel uitgetekend wordt binnen de Vlaamse overheid onder coördinatie van Digitaal Vlaanderen en de VSA. De VSA waakt erover dat de Vlaamse datastrategie en de inspanningen van het netwerk Statistiek Vlaanderen om te komen tot kwaliteitsvolle statistische data elkaar kunnen versterken.

2.2.3. Opleiding en ondersteuning

Tot slot is ook de opleiding van het betrokken personeel (van entiteiten en VSA) over de opdracht, werking en organisatie van het netwerk Statistiek Vlaanderen en de geldende standaarden, richtlijnen en afspraken cruciaal om te komen tot coördinatie en afstemming binnen het decentrale Vlaamse openbarestatistieksysteem. Het gaat dan niet enkel om opleiding in de klassieke (klassikale) betekenis maar vooral om het delen van expertise en goede

praktijken, om het uitwisselen van informatie, om te netwerken,... In dat kader zal de verdere uitbouw van het netwerk Statistiek Vlaanderen als 'lerend netwerk' een centrale rol spelen, net als het ondersteunend dienstverleningsaanbod voor de entiteiten dat zal opgezet worden door de VSA (zie verder). De uitbouw van dat 'lerend netwerk' zal gepaard gaan met de nodige aandacht voor en betrokkenheid van relevante expertise van buiten het netwerk.

2.3. Netwerk Statistiek Vlaanderen

In het Vlaams Statistisch Programma van 2018 vinden we voor het eerst de vermelding 'netwerk Statistiek Vlaanderen' terug. Het vierde protocol, goedgekeurd met het VSP 2019, bepaalt dat de entiteiten waarop het Bestuursdecreet van toepassing is samen het netwerk Statistiek Vlaanderen vormen. Volgens datzelfde protocol zijn zij samen verantwoordelijk voor de ontwikkeling, productie en publicatie van de Vlaamse openbare statistieken in overeenstemming met de decretale verplichtingen en internationale principes. Vanuit dit oogpunt is het 'netwerk Statistiek Vlaanderen' een verzamelnaam voor de entiteiten die deel uitmaken van het openbare statistieksysteem in Vlaanderen (zie boven).

Met het oog op de verdere uitbouw van het netwerk Statistiek Vlaanderen, is het de bedoeling de volgende legislatuur in te zetten op:¹

- 1) Afbakening van een doelconsensus: wat willen we samen bereiken, als netwerk, wat we als individuele entiteiten niet kunnen bereiken?
- 2) Definiëren van de governance van het netwerk: de aansturing van het netwerk zo organiseren dat ze aansluit bij de grootte ervan en de complexiteit van de opdracht.

2.3.1. Doelconsensus

Er bestaat bij de entiteiten en de VSA een grote mate van consensus over de gemeenschappelijke doelstellingen voor het netwerk Statistiek Vlaanderen. Dat bleek tijdens de workshops over de strategie waarin op verschillende momenten werd gepolst naar de mogelijke meerwaarde van het netwerk Statistiek Vlaanderen voor de leden van dat netwerk. Daarbij kwamen volgende doelstellingen naar boven:

1. Kennis verwerven en goede praktijken onderling delen om zo een 'lerend netwerk' uit te bouwen met het oog op de toepassing van de principes van de praktijkcode: bv. via CVOS-werkgroep bevragingen, SV-seminaries,...
2. Samen en in overleg met de gebruikers projecten of opdrachten opnemen of organiseren gericht op het aanpakken van entiteits-, beleidsdomein- en/of bestuursniveau-overschrijdende uitdagingen op vlak van ontwikkeling, productie en publicatie van openbare statistieken, bv. ontwikkelen van netwerkbrede kwaliteitsstandaarden, een kader rond gebruikersinspraak...

¹ Gebaseerd op:

Provan, K.G., & Kenis, P.N. (2008). Modes of network governance: Structure, management, and effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(2), 229-252

Kenis, P., & Cambré, B. (2019). *Organisatienetwerken. De organisatievorm van de toekomst*. Kalmthout, België: Pelckmans Uitgevers nv.

3. Bepalen van vormen van dienstverlening op maat die de VSA kan opnemen ter ondersteuning van de entiteiten bij de toepassing van de principes van de praktijkcode: bv. delen van data, koppelen van data, TTP-rol.

Bovenstaande doelstellingen waarover binnen het netwerk een brede consensus bestaat, zullen in de komende jaren richtinggevend worden voor de bepaling van de concrete operationele doelstellingen en acties van het netwerk.

2.3.2. Netwerk governance

Het aantal entiteiten van netwerk Statistiek Vlaanderen wordt als te groot beschouwd om te kunnen werken als een zelfregulerend netwerk. Er is nood aan een afzonderlijke entiteit die specifiek de taak op zich neemt van coördinatie en ondersteuning. In de literatuur over netwerk governance wordt dat een netwerk administratieve organisatie (NAO) genoemd (Provan & Kenis, 2008). Algemeen wordt in dat kader door de entiteiten aangedrongen op een meer proactieve rol van de VSA. De VSA zal daarom in de toekomst meer een actieve rol van 'motor' van het netwerk opnemen. Deze rol zal ook duidelijk worden gedefinieerd.

De VSA heeft in het netwerk echter een dubbele rol. Enerzijds zijn verschillende coördinerende taken met betrekking tot het statistiekbeleid in het decreet en besluit aan de VSA en de hoofdstatisticus toegewezen. Vanuit dat oogpunt kan de VSA optreden als NAO. Anderzijds is de VSA ook zelf een producent van statistieken en is ze op die manier zelf een van de vele entiteiten in het netwerk. Dat wijkt enigszins af van het theoretische concept van een NAO waarbij een aparte, inhoudelijk niet betrokken entiteit de coördinatie op zich neemt. In de praktijk heeft die dubbele rol van de VSA wel als voordeel dat de VSA zelf de impact van de afspraken en richtlijnen ervaart en ondervindt, zodat ze haar rol van motor van het netwerk op een beter geïnformeerde en onderbouwde manier kan opnemen.

2.3.3. Mandaat en terugkoppeling

Om als netwerk te kunnen functioneren is het essentieel dat de vertegenwoordigers van de leden van het netwerk in het centrale overleg- en beslissingsorgaan (CVOS) over het juiste mandaat beschikken. Wanneer zij deelnemen aan de CVOS-besprekingen moeten zij het mandaat hebben om hun organisatie in de besprekingen te vertegenwoordigen en in staat zijn mits de nodige terugkoppeling beslissingen te nemen. Omgekeerd is het belangrijk dat er in elke organisatie van het netwerk een intern draagvlak bestaat voor de activiteiten van het netwerk.

Beide elementen zijn momenteel niet bij alle entiteiten van het netwerk Statistiek Vlaanderen aanwezig. Het is daarom de bedoeling een gemeenschappelijke tekst op te stellen die het mandaat van de deelnemers van het netwerk Statistiek Vlaanderen afbakt en tevens de doelstellingen van het netwerk duidelijk definieert. Op die manier wordt ook de meerwaarde van deelname aan het netwerk duidelijk voor de entiteiten. Tegelijk moet ook worden nagedacht over een efficiënte en effectieve terugkoppeling en feedback van de vertegenwoordiger binnen het CVOS naar de entiteiten van het beleidsdomein en omgekeerd, zodat de entiteiten op een goede manier op de hoogte worden gesteld van de besprekingen en beslissingen in het netwerk en tegelijk aan de entiteiten de mogelijkheid wordt gegeven om hun stem te laten horen binnen het netwerk.

Aanvullend op het overleg in het CVOS kunnen over belangrijke strategische aspecten van de werking van het netwerk Statistiek Vlaanderen ook steeds besprekingen plaats vinden met leidend ambtenaren (Voorzitterscollege) en het politieke niveau om voorstellen af te toetsen en draagvlak te creëren. In die besprekingen vertegenwoordigt de VSA het netwerk Statistiek Vlaanderen. De VSA koppelt hierover terug naar het CVOS. Concreet wordt afgesproken dat de hoofdstatisticus één keer per jaar de voortgang van het netwerk Statistiek Vlaanderen en de daaraan verbonden strategische vraagstukken zal voorstellen aan en bespreken met het Voorzitterscollege.

2.4. De Vlaamse Statistische Autoriteit

Hierboven werd al ingegaan op de rol van de VSA in het Vlaams openbare statistieksysteem en het netwerk Statistiek Vlaanderen. De coördinatie-opdrachten van de VSA in het Vlaamse statistieksysteem en de vertegenwoordigingsopdracht van de VSA naar het interfederaal en internationaal niveau zijn vastgelegd bij Bestuursdecreet, het besluit van de Vlaamse regering en het Samenwerkingsakkoord tussen de federale regering en de deelregeringen. Verder werd in het kader van de governance voor het netwerk Statistiek Vlaanderen de actieve rol van de VSA als motor van het netwerk besproken en de diensten die de VSA kan aanbieden ter ondersteuning van de leden van het netwerk. Tegelijk is de VSA ook zelf een producent van statistieken.

Op basis hiervan kunnen we voor de komende jaren de volgende twee doelstellingen naar voor schuiven voor de VSA:

- 1) De VSA als motor van het netwerk Statistiek Vlaanderen
- 2) De VSA als producent van eigen statistieken.

2.4.1. De VSA als motor van het netwerk Statistiek Vlaanderen

Onder de noemer 'de VSA als motor van het netwerk Statistiek Vlaanderen' verstaan we de volgende drie opdrachten, die in het VSP 2025-2029 verder kunnen vertaald worden in operationele doelstellingen en acties:

- 1) De VSA coördineert de werking van het netwerk Statistiek Vlaanderen.
- 2) De VSA ondersteunt de leden en de werking van het netwerk Statistiek Vlaanderen.
- 3) De VSA vertegenwoordigt het netwerk Statistiek Vlaanderen.

Coördineren

Zoals al gezegd zal de VSA als coördinerende instantie voor het netwerk Statistiek Vlaanderen in de toekomst meer dan nu het geval is een proactieve rol opnemen. Dat betekent zelf initiatief nemen, eigen voorstellen doen binnen het netwerk (o.m. in CVOS) en de voorstellen uit het netwerk omzetten in de praktijk.

In de komende jaren zet de VSA vanuit haar coördinatietaken prioriteit in op de uitbouw van een geheel van kwaliteitsstandaarden voor de ontwikkeling, productie en publicatie van de Vlaamse openbare statistieken, samen met de CVOS-werkgroep kwaliteit en rekening houdend met internationale standaarden en het kwaliteitskader van Statbel. Tegelijk wordt in samenspraak met de RVOS een nieuw kader voor gebruikersinspraak uitgewerkt. Daarbij waakt de VSA er samen met de RVOS over dat binnen het netwerk Statistiek Vlaanderen de verschillende

gebruikersgroepen op structurele wijze betrokken en gehoord worden, zowel bij de bepaling van de prioriteiten inzake de productie van (nieuwe) Vlaamse openbare statistieken als bij de beoordeling van de wijze waarop deze statistieken ontsloten worden. De beleidsmakers worden daarbij beschouwd als een van de prioritaire gebruikersgroepen van de Vlaamse openbare statistieken. Daarnaast blijft de VSA instaan voor de administratie van het netwerk. Dat gaat van uitnodigingen en verslagen verzorgen tot de logistieke organisatie bij evenementen. Tot slot behoudt de VSA het overzicht over alle activiteiten van het netwerk als 'netwerkgeregisseur'.

Ondersteunen

Tijdens de workshops gericht op de uitwerking van deze strategische blauwdruk werden door de entiteiten van het netwerk verschillende noden en behoeften geïdentificeerd. Die kunnen we in grote lijnen als volgt groeperen:

- data-gerelateerde behoeften: vragen rond het delen en beschikbaar stellen van data en informatie over beschikbare data vormen de grootste groep aan vragen vanuit het netwerk.
- kennis en expertise behoeften: vragen naar methodologische en analytische ondersteuning, uitwerken van voorbeeldcases, richtlijnen, delen van goede praktijken...

Die noden en behoeften kunnen aangepakt worden door:

1. De uitbouw van een 'lerend netwerk' waarbij binnen het netwerk Statistiek Vlaanderen expertise, kennis en goede praktijken onderling worden gedeeld.
2. Het opzetten van samenwerkingsprojecten waarbij twee of meer entiteiten gedeelde uitdagingen op vlak van statistiekproductie of -ontsluiting gezamenlijk aanpakken.
3. De uitbouw van een ondersteunend dienstenaanbod op maat vanuit de VSA voor de entiteiten van het netwerk onder meer op vlak van dataverwerving, -deling en -koppeling (inclusief de rol van vertrouwde derde partij of TTP), ontsluiting en visualisatie van data en statistieken, statistische methodologie, kwaliteitsverbetering, gebruikersinspraak en gebruik van data science/machine learning-technieken.

De VSA zal bij al deze activiteiten een trekkende en faciliterende rol opnemen. Deze activiteiten zullen niet enkel gericht worden op de ondersteuning van de productie en publicatie van de openbare statistieken op de VSP-lijst, maar op alle openbare statistieken geproduceerd en gepubliceerd door de entiteiten genoemd in het decreet.

De ondersteunende activiteiten van de VSA zullen zich niet enkel richten op de eigenlijke toepassing van de decretale verplichtingen en internationale principes bij de productie en ontsluiting van de openbare statistieken, maar ook op de beoordeling van de mate waarin dat effectief gebeurt. Die kwaliteitsevaluatie en opvolging gebeurt in de komende jaren door de betrokken entiteit zelf in overleg met en met ondersteuning van de VSA, onder meer via een nog uit te werken vorm van zelfevaluatie en kwaliteitsmonitoring.

Vertegenwoordigen

Decretaal is bepaald dat de VSA het netwerk Statistiek Vlaanderen vertegenwoordigt op interfederaal niveau (onder meer in het Interfederaal Instituut voor de Statistiek) en op internationaal niveau. De standpunten die daar door de VSA worden verdedigd, worden voorbereid in overleg met de entiteiten van het netwerk (in CVOS). De VSA wil tegelijk ook in omgekeerde richting de entiteiten op de hoogte houden van belangrijke informatie en ontwikkelingen rond openbare statistieken op interfederaal en internationaal niveau. In haar contacten met het federale en internationale niveau neemt de VSA een actieve rol op om de

toegang tot statistische data over Vlaanderen bij federale en internationale instellingen te verbeteren en te vereenvoudigen.

De VSA vertegenwoordigt het netwerk Statistiek Vlaanderen ten slotte ook binnen de brede Vlaamse overheid. Dat is onder meer het geval bij besprekingen over belangrijke strategische aspecten van de werking van het netwerk Statistiek Vlaanderen met leidend ambtenaren (Voorzitterscollege) en het politieke niveau (zie boven). De VSA koppelt hierover steeds terug naar het CVOS. Meer algemeen zal de VSA de komende jaren verder inzetten op het consolideren en verankeren van de principes van de Europese praktijkcode binnen het netwerk Statistiek Vlaanderen en het Vlaamse politieke niveau, en waken over de toepassing ervan. Met het oog daarop zal de VSA na de verkiezingen van 2024 zoals in vorige legislatuur opnieuw inspanningen doen om aan de parlementaire fracties en ministeriële kabinetten de werking en het belang van de activiteiten van het netwerk Statistiek Vlaanderen voor te stellen en duidelijk te maken.

Als vertegenwoordiger van het netwerk Statistiek Vlaanderen binnen de Vlaamse overheid zorgt de VSA voor de nodige afstemming en samenwerking met andere VO-brede initiatieven gericht op kwaliteitsvolle data en indicatoren voor beleids- en begrotingsopvolging, zoals de Vlaamse datastrategie en de Vlaamse codex overheidsfinanciën, om gezamenlijk een evidence informed beleid te faciliteren.

2.4.2. De VSA als producent van statistieken

Naast de coördinatie, ondersteuning en vertegenwoordiging van het netwerk Statistiek Vlaanderen zet de VSA de komende jaren ook zelf verder in op eigen statistiekproductie en analyses, ter uitvoering van het Vlaams statistisch programma. De VSA zet daarbij in de eerste plaats in op beleidsdomeinoverschrijdende of transversale thema's die niet door andere entiteiten worden opgenomen. Daarbij is er nood aan een verdere versterking van de inhoudelijke en statistische expertise van de VSA, onder meer op vlak van demografische en macro-economische statistische analyses zodat sneller kwaliteitsvolle data en statistieken beschikbaar kunnen worden gemaakt in het geval van crises of onverwachte schokken (zoals de coronacrisis of de oorlog in Oekraïne). Tegelijk wordt verder volop ingezet op innovatieve technieken zoals microsimulatie, data science, machine learning en artificiële intelligentie om nieuwe openbare statistieken te ontwikkelen.

Om statistische analyses mogelijk te maken beschikt de VSA op basis van het decreet over uitgebreide bevoegdheden op het vlak van het samenstellen en koppelen van databanken. Die wil de VSA de komende jaren ten volle benutten en zo de omslag maken naar een datagedreven statistiekorganisatie. De VSA is volop bezig met het opzetten van een performant systeem van gestructureerde en gestandaardiseerde dataproductie en datamanagement, in overeenstemming met de GDPR-regelgeving en wetgeving op vlak van het statistisch geheim. Dat moet de VSA de komende jaren helpen om verdere stappen vooruit te zetten in de professionalisering van de interne processen met het oog op een structurele en uniforme werking op vlak van dataverwerving, -verwerking, -documentatie, -deling en -ontsluiting. Dat dataplatform zal ook ingezet kunnen worden ter ondersteuning van de entiteiten van het netwerk Statistiek Vlaanderen.

BIJLAGE

Entiteiten van het netwerk Statistiek Vlaanderen, per beleidsdomein

Beleidsdomein Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie

Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken (incl. Vlaamse Statistische Autoriteit)
Agentschap Binnenlands Bestuur
Agentschap Justitie en Handhaving
Agentschap Facilitair Bedrijf
Agentschap Digitaal Vlaanderen
Agentschap Overheidspersoneel
Audit Vlaanderen
Toerisme Vlaanderen
Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen

Beleidsdomein Financiën en Begroting

Departement Financiën en Begroting
Vlaamse Belastingdienst

Beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie

Departement Economie, Wetenschap en Innovatie
Agentschap Innoveren en Ondernemen
Agentschap Plantentuin Meise
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek

Beleidsdomein Onderwijs en Vorming

Departement Onderwijs en Vorming
Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
Agentschap voor Onderwijsdiensten
Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs

Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Departement Zorg
Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
Agentschap Vlaamse Sociale Bescherming
Agentschap Opgroeien
Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel
Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem
Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
Agentschap Uitbetaling Groeipakket
Vlaams Agentschap voor Samenwerking rond Gegevensdeling tussen de Actoren in de Zorg

Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Departement Cultuur, Jeugd en Media
Sport Vlaanderen
Vlaamse Regulator voor de Media
Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie

Beleidsdomein Werk en Sociale Economie

Departement Werk en Sociale Economie
Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Departement Landbouw en Visserij
Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek

Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Departement Mobiliteit en Openbare Werken
Agentschap Wegen en Verkeer
Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust
De Vlaamse Waterweg
Vlaamse Vervoermaatschappij - De Lijn
Luchthavenontwikkelingsmaatschappij Vlaanderen

Beleidsdomein Omgeving

Departement Omgeving
Agentschap Wonen in Vlaanderen
Onroerend Erfgoed
Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
Agentschap voor Natuur en Bos
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Vlaamse Milieumaatschappij
Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
Vlaamse Landmaatschappij

Overige entiteiten

Vlaamse Gemeenschapscommissie
Vlaamse gemeenten en provincies
Administratieve diensten van de Raad van het Gemeenschapsonderwijs
Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt

Samenstelling CVOS zoals bepaald in artikel 5 §2 van het Besluit Vlaamse Openbare Statistieken

Het Coördinatiecomité voor Vlaamse Openbare Statistieken is samengesteld uit de voorzitter en vertegenwoordigers van de producenten van Vlaamse openbare statistieken:

1° het Voorzitterscollege van de Vlaamse overheid wijst per beleidsdomein een lid aan uit de Vlaamse overheidsinstanties, vermeld in artikel III.107, § 1, 1° tot en met 3°, van het bestuursdecreet;

2° een lid, aangewezen door elke raad van bestuur van de Vlaamse overheidsinstanties, vermeld in artikel III.107, § 1, 4°, en 7° tot en met 10°, van het Bestuursdecreet;

3° een lid, aangewezen door het College van de Vlaamse Gemeenschapscommissie;

4° een lid, aangewezen door de VVSG;

5° een lid, aangewezen door de VVP.

De hoofdstatisticus van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken is ambtshalve voorzitter van het Coördinatiecomité voor Vlaamse Openbare Statistieken.